Programma netwerkdag taalcoördinatoren 14 april 2016

Lezingen

Lezen en leesonderwijs - een ander perspectief | Jan Berenst

Over leesonderwijs is al heel lang en ook al heel veel geschreven en gediscussieerd! Moeten we daar niet eens mee stoppen? We weten nu toch wel hoe dat onderwijs gegeven moet worden? In ieder geval lijkt de Inspectie het heel precies te weten en de scholen daarop af te rekenen. Ik kan me voorstellen dat velen van u zo reageren op een onderwerp als dit. Daar komt nog bij dat we al eeuwenlang –en tot op de dag van vandaag- min of meer op dezelfde manier naar ''lezen'' kijken, als naar een vaardigheid die kinderen door flink oefenen onder de knie moet krijgen. En ''leesonderwijs'' is dan dus het onderwijs waar je dat die kinderen leert. Hoe simpel kan het zijn?!
In deze lezing zal ik die traditionele manier van kijken naar lezen en leesonderwijs kritisch tegen het licht houden en daarna vanuit een ander perspectief met u over dat lezen en dus ook over leesonderwijs nadenken. Dat andere perspectief gaat niet uit van de school, maar van hoe mensen met de wereld om hen heen omgaan, welke rollen 'het schrift' maar ook allerlei andere representatievormen van de wereld daarbij spelen en vooral ook hoe uiteenlopend mensen met die vormen van geletterdheid omgaan, en hoe sterk die verschillende 'praktijken' onze blik op de wereld bepalen. Vanuit dit perspectief kijken we nog eens terug naar wat we op school rondom ''lezen'' nu aan het doen zijn en proberen dan te bedenken wat we eigenlijk wel zouden moeten doen, willen we aansluiten op de ervaringen en de wereld van de huidige generatie en de kinderen voorbereiden op wat de samenleving in de 21e eeuw nodig heeft.
Over een aantal uitwerkingen van de gedachten die in deze lezing ontvouwd worden, zal in het voorjaar van 2016 verder te lezen zijn in een boek, dat onder de titel Meer dan Lezen. Over geletterdheid, geletterdheidsontwikkeling en leesonderwijs bij Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum zal verschijnen.

Jan Berenst is Lector Taalgebruik & Leren aan de NHL Hogeschool, Leeuwarden

Meer lezen, beter in taal: doelgericht werken aan leesbevordering met de Bibliotheek op School | Kees Broekhof

Lezen is goed voor de taalontwikkeling. Maar lang niet alle leerlingen genieten van het lezen van een boek. Hoe kunnen scholen en bibliotheken doelgericht samenwerken om het lezen op school en thuis te stimuleren? In deze presentatie wordt duidelijk hoe scholen en bibliotheken gebruikmaken van de digitale monitor van de Bibliotheek op School om zo effectief mogelijk samen te werken. Aan de hand van concrete voorbeelden wordt duidelijk hoe de monitorgegevens leiden tot meer leesplezier en betere taalprestaties.

Kees Broekhof werkt als senior adviseur bij Sardes

De volgende stap. De taalcoördinator als inhoudelijk leider | Klarinske de Roos

Deelnemen aan een netwerkdag voor taalcoördinatoren is natuurlijk super inspirerend. Een dag lang volg je workshops, luister je naar boeiende lezingen en word je weer helemaal enthousiast over taal. En dan kom je weer in de realiteit van de dag.
Hoe inspireer je collega's? Hoe breng je het belang van goed taalonderwijs onder de aandacht van de directeur? Wat mag je van de intern begeleider verwachten? Als taalcoördinator neem je een ingewikkelde positie in doordat je voortdurend schakelt tussen verschillende verantwoordelijkheden. Je bent collega maar tegelijk ook inhoudelijk deskundig, hoe ga je hier mee om?
In deze lezing onderzoeken we verschillende aspecten van het inhoudelijk leiderschap. Wat zijn jouw verantwoordelijkheden? Met welke processen wordt je geconfronteerd als inhoudelijk leider? Welke rol spelen collega's daarin? Wat is de rol van de directeur? En het belangrijkste: Welke rol neem je zelf in?

Klarinske de Roos is directeur van Basisschool De Bining en werkt daarnaast als docent/trainer bij ECNO/NHL.

Workshops

Vol van Lezen - Een andere visie op lezen in het onderwijs | Jos Walta & Martijn Hensgens

Het onderwijs heeft een sterk technische benadering van het lezen, of het nu gaat om de leestechniek of het begrijpend lezen. Lezen wordt uiteen gehaald in toetsbare deeleenheden die in stapjes kunnen worden aangeleerd en getraind. Lezen kan daarentegen een zeer waardevolle bron van leren zijn die het onderwijs verrijkt op een andere, unieke manier. Kennis en vaardigheden worden in samenhang gebracht vanuit een kinderboek .
In deze workshop wordt getoond hoe actuele kinderboeken bij veel verschillende vakken en leergebieden een waardevolle invalshoek geeft. Daarbij passeren zowel praktische toepassingen als theoretische achtergronden de revue.

De workshop wordt verzorgd door Jos Walta, eigenaar van kinderboekenwinkel De Boekenberg en auteur van Open Boek, handboek leesbevordering en Martijn Hensgens onderwijsadviseur en taalspecialist. Samen hebben zij de opleiding Vol van Lezen- Specialist jeugdliteratuur basisonderwijs ontwikkeld.

Denk! | Anneke Smits en Thoni Houtveen

DENK! is een contentgerichte benadering van begrijpend lezen. Contentgerichte benaderingen zijn fundamenteel anders dan strategiegerichte benaderingen.
De centrale pijlers van DENK! zijn:
- het opbouwen van achtergrondkennis door themagericht lezen
- motivatie door de keuze van relevante thema 's en onderwerpen
- motivatie door het lezen van zelf gekozen boeken
- denkend lezen
- praten en schrijven over boeken aan de hand van authentieke open vragen
- samenwerkend leren

DENK! heeft een wetenschappelijke basis en is tot stand gekomen in een samenwerkingsproject van het lectoraat geletterdheid van de HU (Thoni Houtveen) en Windesheim (kenniscentrum Bewegen en Educatie; Anneke Smits).

Begrijpend lezen: schoolvak of attitude? | Véronique Damoiseaux

In het basisonderwijs staat begrijpend lezen vaak als apart vak op het rooster. Met aandacht voor diverse leesstrategieën, waarbij de leraar een aantal leesstrategieën modelt voor de groep. Verveling van de lezers ligt op de loer door al te zeer een stappenplan te volgen. De vraag is dan ook of een geïsoleerde aanpak van een tekst wel de manier is om met het lezen en begrijpen van teksten om te gaan.
Onderzoek wijst uit dat de lezer oog krijgt voor diepere lagen in een tekst wanneer er speciale aandacht is geschonken aan een goede vraagstelling en ook hoe helpend het is om je begrip van de tekst te toetsen aan andermans leeservaring. Met informatieve teksten die elkaar ondersteunen dan wel op bepaalde punten tegenspreken, zorg je ervoor dat lezen interessant en uitdagend is. Teksten lezen en mooie vondsten bespreken = lezen met begrip. En daarmee vergroot de hele groep haar wereldwijsheid.
We gaan in deze workshop met elkaar in gesprek over de inhoud van de tekst en ieders leeservaring. Bovendien staan we stil bij de theorie achter deze tekstbenadering.

Véronique Damoiseaux is Hogeschooldocent Taal aan de Katholieke Pabo Zwolle

Lezen als de BLIKSEM | Maud van Druenen

Veel leerkrachten en leerlingen beginnen diep te zuchten als het tijd is voor de les begrijpend lezen. De klachten zijn uiteenlopend: saai, niet motiverend, teveel strategieën, geen transfer van vaardigheden naar andere vakken en ondanks de tijdsinvestering van veel scholen lage scores.
Vanuit de gedachte deze problemen aan te pakken hebben het Expertisecentrum Nederlands (Nijmegen) en het HCO (Den Haag) een nieuwe aanpak voor begrijpend lezen ontwikkeld: BLIKSEM, Begrijpend Lees Instructie

Kan Strategisch én Motiverend. Deze aanpak beperkt zich tot enkele kernstrategieën die tijdens het voorlezen van een spannend leesboek hardop denkend worden voorgedaan. De leerlingen oefenen deze strategieën zelfstandig bij het stillezen in een zelfgekozen boek. Vervolgens worden de strategieën toegepast bij het lezen van zaakvakteksten. Op basis van deze aanpak – waar tweejarig wetenschappelijk onderzoek naar is gedaan – bespreken we met elkaar het modelen van leesstrategieën. Hoe doe je dat? Hoe zorg je voor transfer naar de zaakvaklessen? Maar ook: Wat laat het onderzoek naar de BLIKSEM-aanpak nu eigenlijk voor resultaten zien?

Maud van Druenen werkt bij het Expertisecentrum Nederlands, is orthopedagoog en leerkracht.

Leesgesprekken | Derjan Havinga en Mirjam Zaat

Door SLO (in samenwerking met basisschool De Gielguorde en Stichting Taalvorming) zijn leesgesprekken opgenomen op vier basisscholen. Hieruit bleek dat leerlingen veel kunnen vertellen over hun leesproces en dat er vaak verrassende uitkomsten zijn voor de leerkracht. Zij kunnen door het voeren van leesgesprekken het leesonderwijs beter afstemmen op de behoeften van de kinderen en hun leesontwikkeling stimuleren. De gesprekken die binnen dit project verzameld zijn, zijn ontsloten via een website met (fragmenten) van leesgesprekken: nederlands.slo.nl/leesgesprekken. Door studenten van de Rijksuniversiteit Groningen en de Christelijke Hogeschool Ede is onderzoek gedaan naar leesgesprekken.
In deze workshop laten we een aantal fragmenten zien en gaan we in gesprek over de meerwaarde van leesgesprekken. We gaan o.a. in op formatieve evaluatie en metacognitieve vaardigheden.

Derjan Havinga-Heijs werkt als opleidingsdocent Nederlands, supervisor/coach en onderzoeksbegeleider op de Christelijke Hogeschool Ede. . Mirjam Zaat is als directeur en consulent betrokken bij de Stichting Taalvorming.